5. În urma acestor precizări, rezultă foarte clar că prima carte tipărită în Bucureşti rămâne în continuare *Cheia înţelesului*, apărută în 1678. Aceasta este, de fapt, data reală care ar fi trebuit să figureze în titlul bibliografiei examinate.

WHEN WAS THE FIRST BOOK PRINTED IN BUCHAREST?

(Abstract)

The Slavonic books printed at Cetinje (1494–1496), as well as those printed by Macarie (1508–1512) and Lavrentie (1582), which Florin Rotaru includes in the recently published *Bibliography of the Bucharest Book*, do not belong to the cultural space of Bucharest. Attributing them to some printing houses in Bucharest is a hypothesis lacking documentary evidence. The oldest book printed in Bucharest still remains *Cheia înţelesului* (1678).

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

Manuela Neculai-Stănică

CARACTERISTICI LINGVISTICE ALE TEXTELOR BIBLICE ROMÂNEŞTI ACTUALE, DE RIT APUSEAN

1. Preocupările lingviştilor interesaţi de variantele limbii române literare au vizat cu precădere, până în acest moment, textele religioase ortodoxe (biblice sau de tipic bisericesc) tipărite în spaţiul românesc[1]. Cercetarea acestor scrieri a pus în

[1] Dintre lucrările relativ recente amintim: Lidia Sfârlea, *Contribuţii la delimitarea stilurilor literare româneşti*, în „Studii de limbă literară şi filologie”, vol. II, EARSR, Bucureşti,1972, p. 145–206; Gh. Chivu, *O variantă ignorată a românei literare moderne – limbajul bisericesc*, în LR, XLIV, nr. 9–12, Bucureşti, 1995, p. 445–453; Marcu Mihail Deleanu, *Stilul religios al limbii române literare*, în „Limbă şi literatură”, vol. II, 1997, 28–39; Adina Chirilă, *Argument pentru o reconsiderare a „stilului” religios în limba română,* în *Studia în honorem Vasile Frăţilă*, Editura Universităţii de Vest, Timişoara, 2005, p. 151–157.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

evidență caracterul conservator al limbii utilizate, prezentând faptele de limbă care ilustrează, din perspectivă diacronică, varianta bisericească a limbii literare actuale[2].

În acest articol ne propunem să analizăm unele texte biblice de rit apusean (romano-catolice, greco-catolice şi protestante), incluse în ediţiile actuale ale *Sfintei Scripturi* şi fragmentele biblice din cărţile de ritual bisericesc, destinate lecturii publice, comune, pentru a vedea particularităţile lingvistice care atestă continuitatea şi unitatea exprimării în scrisul religios românesc. Am procedat astfel deoarece, în Biserica Romano-Catolică Română, de exemplu, nu s-a tipărit încă o ediţie completă a *Bibliei*, ci doar *Noul Testament*, iar din *Vechiul Testament*, doar *Cartea Psalmilor*. Pentru studiul exegetic şi pentru necesităţi liturgice, romano-catolicii s-au folosit dintotdeauna de *Biblia* Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, de unde au preluat, mai ales, *Vechiul Testament*, cuprinsul său (canonul biblic) fiind comun celor două Biserici. De asemenea, am făcut apel şi la exemplele paralele din versiunea ortodoxă a *Bibliei* (NTG) cu scopul de a semnala punctele comune dintre textele susceptibile de a contura varianta religioasă a limbii române, în ansamblul ei, indiferent de mediul confesional în care ni se prezintă.

2. Am urmărit fenomenele apărute la diferite niveluri de organizare lingvistică, reţinând particularităţile gramaticale specifice variantei religioase a limbii noastre literare, manifestate în grafie, fonetică, morfologie, sintaxă şi topică. Elementele de noutate lingvistică au fost identificate mai ales la nivel lexical.

În ceea ce priveşte **grafia**, numele proprii divine, dar şi substantivele comune, pronumele sau adjectivele cu referinţă divină se scriu, în textele religioase apusene, cel mai frecvent, cu literă iniţială majusculă, conform principiului simbolic: „…se vor teme neamurile de *Numele* Domnului” (BVD: Ps 102,15); „…ca *El* să ne înveţe căile sale” (LLR: Is 2,39). Textele catolice restrâng uşor regula majusculei în acest caz, folosind-o numai pentru substantive, adjective calificative şi pronume personale accentuate, după modelul latin al *Vulgatei*: „Elisabeta a fost umplută de *Duhul Sfânt*” (SE: Lc 1, 41); „Unul dintre învăţaţii *Legii* i-a răspuns…” (SE: Lc 11,45); „predicând *Evanghelia Împărăţiei*” (NTF: Mt 9,35). Când referinţa nu este de natură divină, substantivul nu se scrie cu majusculă, pentru a sublinia diferenţa semantică: „…căci se vor ridica *cristoşi* falşi…” (SE: Mt 24,24 şi NTG: Mc 13,22); „Cum poate satana să-l alunge pe satana?” (SE: Mc 3,23); „*duhuri* înşelătoare”

[2] Descrierile textelor religioase ortodoxe actuale la care ne-am raportat sunt cuprinse în: Gh. Chivu, *lucr. cit.*; Idem, *Civilizaţie şi cultură: consideraţii asupra limbajului bisericesc actual* (conferinţă susţinută la Academia Română), EAR, Bucureşti, 1997; Vasilica Silvia Dima, *Elemente arhaice în limbajul bisericesc actual – Molitvelnicul*, în LR, LI, nr. 4–6, 2002, p. 143–164; Mihaela Mariana Morcov, *Arhaisme morfosintactice în versiunile românească şi spaniolă ale Bibliei*, în LR, LII, nr. 1–3, 2003, p. 56–73.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

(NTU: 1Tim 4,1); „are în el *duhul* dumnezeilor celor sfinți" (BVD: Dan 4,8). Cel mai restrictiv, în această privință este textul biblic greco-catolic, care folosește majuscula exclusiv la substantivele proprii propriu-zise sau obținute prin conversiune, ca în varianta contemporană laică: „Iar aceasta este voia *celui* ce m-a trimis, ca tot cel ce vede pe *Fiul* şi crede întru *el* să aibă viață de veci" (NTU: In 6,40).

În scrierile analizate, cele mai multe **fonetisme** arhaice identificate sunt cele vocalice: „Niciodată nu s-au văzut aşa lucruri în *Israil*…" (NTF: Mt 9,33); „*Pânea*, care se pogoară din cer…" (B1928: In 6,50); „…să nu *între* să ia ceva din casa sa…" (NTU: Mc 13,15); „lanțuri şi *năcazuri* mă aşteaptă…" (NTU: FA 20,32); „…nu şi-au păzit *deregătoria* sa" (NTU: Iuda 1,6); „…plecând în *ceruri*, este la dreapta lui Dumnezeu…" (RDS: 1Pt 3,22); „Dar *mulțămiri* fie aduse lui Dumnezeu…" (N1924: 1Cor 15,57).

Substantivul *proroc* şi derivatul său verbal apar cu forma neetimologică, ca în textele ortodoxe, şi în unele texte protestante: „Este Isus, *Proorocul*,…" (N1924: Mt 21,11); „*proorocilor*" (BVD: 2Rg 4,1; 2Cron 12,5). Textul greco-catolic reține forma etimologică, iar cele romano-catolice procedează la fel atunci când nu-l substituie cu substantivul *profet*: „*proroc*" (NTF: Mt 14,5); „…văd că eşti *proroc*…" (GBV: In 4,19); „până la Samuil *prorocul*" (NTF: FA 13,20). Verbul derivat *a proroci*, cu forma etimologică, apare astfel în textele catolice şi în versiunea protestantă (GBV). Traducerea protestantă este singurul text apusean în care este preferată forma cu hiat, acceptată şi în textul ortodox şi datorată, probabil, unei reetimologizări, după modelul grecesc: „*prooroceşte*" (B1928: Lc 22,64).

În cazul substantivului *turburare* şi al derivatelor sale se menține forma etimologică, în care nu s-a produs disimilarea lui *r* la *l*: „se *turbură* în duhul său…" (NTF: In 11,33). Această formă arhaică este ocurentă şi în alte texte, în NTU: In 11,33 şi în B1928: Mc 13,8.

Am înregistrat şi câteva exemple în care se menține *–u* final, fără acoperire fonetică reală, mai ales la formele de auxiliar verbal: „…paharul pe care îl *voiu* bea eu…." (NTF: Mt 20,22).

La nivel **morfologic**, **flexiunea nominală** prezintă o serie de caracteristici grafice şi lingvistice, tipice limbajului religios.

Substantivul propriu *Cristos* apare cu această formă grafică în textele romano-catolice, toate celelalte texte apusene preferând forma *Hristos*: „...naşterea lui Isus *Cristos*" (NTF: Mt 1,18); „dacă oarecarele este întru *Hristos*…" (NTU: 2Cor 5,17).

Substantivul feminin *pustie*, cu largă circulație în edițiile mai vechi ale *Bibliei*, este păstrat în textele apusene actuale: „…aici în *pustie*" (NTU: Mc 8,4); „Părinții voştri au mâncat mană în *pustie*" (B1928: In 6,49); „…țara va ajunge o mare *pustie*…" (GBV: In 6,12); „…a făcut minuni şi semne (…) în *pustie*…"

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

(N1924: FA 7,36); „..a înălțat şarpele în *pustie*…" (GBV: In 3,14). Foarte multe ocurențe ale substantivului feminin *pustie* am găsit în BVD: Lev 16,21; Ios 1,4; Ier 2,6; In 2,14.

În ceea ce priveşte textele romano-catolice, am observat că se păstrează substantivul arhaic *pustie* în textele biblice citite la slujbă / liturghie, în aşa-numitele *Lecționare*, edițiile *Bibliei* tipărite pentru lectura personală inovează, înlocuindu-l cu *pustiu* (poate şi pentru a evita omonimia cu adjectivul *pustie*) sau cu substantivul *deşert*: „…după cum Moise a înălțat şarpele în *deşert*…" (SE: In 3, 14).

Substantivul propriu *Domn*(*ul*), frecvent folosit în forma articulată enclitic, desemnează divinitatea şi intră în relație de omonimie cu substantivul comun *domnul*: „Se vor împlini cele spuse de *Domnul*" (SE: Lc 1, 45); „*Domnul*, Dumnezeul nostru, este singurul *Domn*…" (N1924: Mc 12,29); „Pe acesta Dumnezeu l-a înălțat cu dreapta sa *Domn* şi Mântuitor…" (NTF: FA 5,31); „Să ştie (…) că Dumnezeu l-a făcut *Domn* şi Mesia pe acest Isus…" (OMC: FA 2,36); „Să intre în Templul *Domnului*" (SE: Lc 1,9); „…să locuim la *Domnul*…" (NTU: 2Cor 5,8). Paradigma diferită a substantivului propriu conține un vocativ arhaic, specific, cu desinența „–e" ataşată formei nearticulate: „*Doamne*, Fiul lui David, miluieşte-ne pe noi!" (NTF: Mt 20,30); „În ajutorul tău nădăjduiesc, *Doamne*!" (BVD: Gen 49,18).

Spre deosebire de acesta, omonimul său, *domnul*, are vocativul *domnule!* şi este substantiv comun numărabil: „..şi dumnezei şi *domni*…." (NTG: 1Cor 8,5); „*Domnule*, I-a zis femeia, dă-mi această apă…" (GBV: In 4,15); „*Domnule*, I-a răspuns bolnavul, n-am pe nimeni…" (GBV: In 5,7). Contextul din *Biblie* în care sunt coprezente substantivul *domnul* şi pronumele personal aton scris cu inițială majusculă este relevant. Este vorba de dialogul dintre femeia samariteană şi Isus, care a avut loc înainte ca aceasta să-l recunoască pe Mesia.

Substantivul *Domnul* intră în sintagme mai mult sau mai puțin sudate: „*Domnul Dumnezeul* lor" (SE: Lc 1, 16); „*Domnul Dumnezeul* Tău…" (NTG: Lc 12,30), în care componentele au avut, la început, autonomie lexicală şi gramaticală: „*Domnul, Dumnezeul* nostru atotțiitorul…" (NTU: Ap 19,6); „Să iubeşti pe *Domnul*, *Dumnezeul* tău" (N1924: Mc 12,30). Apoziția substantivală „Dumnezeu(l)" s-a sudat, în timp, de bază, formând împreună un substantiv propriu compus. Atunci când apoziția are ea însăşi determinanți, gradul de sudură slăbeşte, acest fapt fiind marcat grafic prin virgulă şi, sintactic, prin lipsa acordului în caz: „*Doamne*, *Dumnezeul* cerurilor, *Dumnezeul* mare şi înfricoşat…" (BVD: Neh 1,5).

Sintagmele cu valoare de nume proprii sunt, de altfel, foarte des întâlnite în textul biblic original sau tradus, pentru a denumi persoanele divine: „*Fiul Omului*" (SE: Mt 24, 39).

Pluralul tipic pentru textele religioase, *cerurile*, păstrat şi în textele actuale ortodoxe şi în cele apusene, semnifică „locul" (sediul) simbolic al divinității, spre

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

care se îndreaptă gândurile creştinilor: „…un Arhiereu mare (Isus) care a străbătut *cerurile* …” (LLR: Evr 4,14); „…a văzut *cerurile* deschise şi Duhul, ca un porumbel” (SE şi NTG: Mc 1,10); „…şi stelele *ceriurilor* vor cădea şi puterile cele din *ceriuri*…” (NTU: Mc 13,25); „Slava Lui este mai presus de *ceruri*” (GBV: Ps 113,4); „…plecând în *ceruri*, este la dreapta lui Dumnezeu…” (RDS: 1Pt 3,22). Când este folosit cu sensul propriu, spaţial, substantivul *cer* apare la numărul singular: „..ridicându-şi ochii spre *cer*, a zis…” (SE: In 17,1).

În textele româneşti mai vechi şi, de asemenea, în scrisul biblic, forma de plural apare şi la substantivele pe care, în limba literară actuală, le considerăm *singularia tantum*[3]: „…până se vor împlini *timpurile* păgânilor” (SE: Lc 21,24), „..vor fi *foameţi* şi *turburări*…” (NTU: Mc 13, 8); „…o casă plină de *cărnuri*…” (GBV: Prov 17,1); „Voi înălța paharul *mântuirilor*...” (GBV: Ps 116,13); „Dar *mulțămiri* fie aduse lui Dumnezeu…” (N1924: 1Cor 15,57); „*milosteniile* tale” (NTF: FA 10,31).

Tot un plural masculin tipic, păstrat în scrisul biblic românesc, este *veci*, denotând un timp sacru nelimitat, substantivul apărând, mai ales, în locuțiuni precum *în veci*, *în vecii vecilor*, *de veci*, *în veci de veci*, *pe veci* etc.: „…va trăi *în veci*” (NTU: In 6,51); „să aibă viață *de veci*” (NTU: In 6,40); „nu va avea iertare *în veci*...” (NTF: Mc 3,29); „…amintirea celui drept ține *în veci”* (GBV: Ps 112,6); „Scaunul tău, Dumnezeule, este *în veci de veci*” (RDS: Ps 44,7); „Dumnezeu a întărit-o *pe veci*” (RDS: Ps 47,9); „*în veci de veci*” (BVD: Ps 145,1). O conotație diferită, mai apropiată de sfera temporală umană pare să aibă, în textele actuale, forma de neutru plural *veacurile*: „…prin care a făcut şi *veacurile*…” (LLR: Evr 1,2).

Substantivul *rod* / *roadă* oscilează între genurile feminin şi neutru, fără ca aceste două forme de singular să se diferențieze semantic în toate contextele verbale[4]. Femininul *roadă* apare în NLBI: Lc 13,6 şi în NTG: Col 1,6 („…aduce *roadă* şi sporeşte”); „..dete *roadă* care crescu” (NTF: Mc 4,8); „timpuri aducătoare de *roadă*” (NTF: FA 14,17).

Pluralul în *–e* este preferat pentru substantivele *azimă*, *ospăț, prinos*, *sinagogă*: „*azime*” (NTF: FA 12,3); „*ospețe*” (BVD: Ps 141,4); „*prinoasele*” (NTF: Mc 12,33); „să stea în băncile dintâi în *sinagoge*…” (NTG şi NTF: Mc 12,39).

Vocativul masculin şi neutru al numelor proprii, cu desința arhaică *–e*, este frecvent în limba cărților biblice: „*Ierusalime*!” (LLR: Ps 121,2), „Ascultă, *Israile*, Domnul Dumnezeul nostru…”(NTF: Mc 12,29); „*Iosife*, fiul lui David, nu te

[3] Vezi Ion Gheție (coord.), *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532–1780)* (ILRL), EAR, Bucureşti, 1997, p. 323 şi Niculina Iacob, *Limba şi stilul Vulgatei de la Blaj, 1760–1761*, în Ioan Chindriş şi Niculina Iacob, *Petru Pavel Aron*, Editura Astra, Blaj, 2007, p. 212.

[4] Cf. ILRL, p. 322. În textele literare din secolul al XVII-lea, substantivului *rod* i se atribuia un sens propriu, pe când femininului *roadă* i se asociază, de regulă, un sens abstract (moral, spiritual).

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

teme…”(NTF: Mt 1,20); „Nu te teme, *Sioane*…!” (LLR: Sof 3,16); „Zic ție, *Petre,* că nu va cânta cocoşul…” (NTF: Lc 22,34); „*Sioane*!” (BVD: Ps 146,10); „*Zachee*, dă-te jos degrabă…” (NTF: Lc 18,5). De asemenea, vocativul feminin cu desinența „-o”, tot mai rar utilizat încă de la mijlocul secolului al XVIII-lea, este selectat de substantivele proprii: „Ce ai tu, împărătească *Estero*, şi ce ceri?!” (BVD: Est 5,3). Textele apusene biblice atestă şi vocativul de feminin cu terminaia *-e*: „Nu te teme, *Marie*, căci ai aflat har…” (LLR: Lc 1,31).

Vocativul omonim cu nominativul, atestat deja în perioada 1532–1640[5], apare, în general, la pluralul substantivelor masculine şi la substantivele feminine, la singular, mai ales dacă substantivul în vocativ are şi determinanți: „Scoală-te, *iubita* mea, *frumoasa* mea şi vino…” (LLR: Ct 2,10); „Căci mi-a venit ştire despre voi, *frații* mei…” (LLR: 1Cor 1,11); „…vei fi înălțată, *fecioara* lui Israel!” (OMC: Ier 31,4).

Genitivul analitic, format cu prepoziția *de*, reprezintă o structură care favorizează catacreza, multe dintre sintagmele care o conțin s-au fixat astfel în limbajul religios: „ …să ținem cu tărie de *mărturisirea de credință*” (LLR: Evr 4,14); „..cu *călcarea de lege* necinsteşti…” (NTU: Rom 2,23); „*peşteră de tâlhari*” (N1924: Mt 21,13). În *Vulgata* de la Blaj, genitivul analitic este preferat, de pildă, pentru a traduce un genitiv sintetic latinesc: „*suflare de viață*” (BV: Gen 2,7), din lat. *spiraculum vitae*.

Genitivul sintetic este folosit pentru exprimarea locului, ca în latină: „curgerile *Iordanului*” (BV: Num 13,30). Şi în textele biblice actuale acest tip de genitiv se păstrează: „…şi din regiunea *Tirului* şi a *Sidonului*” (SE: Lc 6, 17); „…s-a născut în Betleemul *Iudeii*” (SE: Mt 2,1); „o muiere văduvă din Sarepta *Sidonului*...” (NTU: Lc 4,26); „Îngerului bisericii *Efesului*…”(NTU: Ap 2,1); „s-a întors la Marea *Galileii*, în ținutul *celor Zece Oraşe*” (NLBI: Mc 7,31); „…din Nazaretul *Galileii*” (N1924: Mt 21,11); „Antiohia *Pisidiei*” (NTF: FA 13,14).

Morfemul proclitic de genitiv *lui* apare în cazul substantivelor proprii denumind triburile iudaice care purtau numele locului sau al întemeietorului, având deci un sens personal: „regele *lui* Israel” (SE: In 12,13); „…într-o cetate a *lui* Iuda” (SE: Lc 1, 39).

Cazul dativ e atestat frecvent şi în textele biblice apusene, fiind cerut de anumite verbe sau de interjecții[6]: „Vai *celor însărcinate*…” (SE: Mt 24, 19); „dar vai *omului* aceluia…” (NTF: Lc 22,22). Dativul apare şi ca urmare a elipsei verbului: „pace *oamenilor* de bună voință” (NTF: Lc 2,13); „Pace *acestei case*…”

[5] *Ibidem*, p. 327.

[6] Niculina Iacob, *Limbajul biblic românesc (1640–1800). Aspecte ale evoluției limbii române literare până la 1840*, vol. I, Editura Universității „Ştefan cel Mare”, Suceava, [2001], p. 106. În traducerile româneşti, structura cu dativul este pusă pe seama originalelor slave sau latine.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

(NTF: Mt 10,12); „Iară mulţumită *lui Dumnezeu* că aţi fost slugi păcatului, dar aţi ascultat” (NTU: Rom 6,17); „Mărire *lui Dumnezeu* întru cei de sus…” (NTF: Lc 2,14). În urma acestui tip de elipsă au rezultat formule fixe, specifice limbajului religios, prezente şi în rugăciuni: „Har *vouă* şi pace de la Dumnezeu, Tatăl nostru şi de la Domnul Isus Cristos” (LR: 366); „Slavă şi cinste *lui Dumnezeu*…” (LR: 680).

Dativul adnominal este încă păstrat în textele religoase actuale, chiar dacă nu mai are aceeaşi frecvenţă ca în limba română veche: „..a fi *slujitori legii* nouă, nu *literii*, ci *Spiritului*…” (NTU: 2Cor 2.6); „…te făleşti a fi *povaţă orbilor*, *lumină celor dintru întuneric*, *îndreptător celor neştiutori*, *învăţător pruncilor*...” (NTU: Rom 2,19); „…au fost *văzători şi slugi Cuvântului*” (NTU: Lc 1,2); „…până ce voi pune pe vrăjmaşii tăi *scaun picioarelor* tale” (NTG: Mc 12,36); „…voi pune pe vrăjmaşii Tăi *aşternut picioarelor* Tale…” (GBV: Ps 110,1); „…măcar că este *stăpân tuturor*…” (NTU: Gal 4,1); „…de este cineva *ascultător cuvântului*, şi nu şi făcător…” (NTU: Iac 1,23). *Bibliile* protestante analizate de noi au tendinţa de a înlocui dativul adnominal cu genitivul. Exemplele de dativ adnominal din textul unit nu mai apar în *Noul Testament* protestant, unde se optează pentru acuzativ în grupul nominal sau verbal: „*stăpân peste tot*” (N1924: Gal 4,1); „dacă *ascultă Cuvântul*…” (N1924: Iac 1,23).

În cazul substantivelor comune animate (colective), morfemul *pe* marchează cazul acuzativ: „Şi Isus, pe când învăţa *pe norod* în Templu…” (N1924: In 7,28); „…văzând pe fluierători şi *pe gloată* gâlcevind…” (NTU: Mt 9,23).

În scrierile biblice, pronumele personale moştenite din latină *însul*, *însa* sunt utilizate exclusiv cu prepoziţie, ca, de altfel, în toate textele literare de după 1640: „ca să viem *printr-însul*…” (NTU: 1In 4,9); „*dintr-însul*” (NTF: Mc 9,24); „*într-însa*” (NTF: Lc 16,16).

Şi pronumele personale, mai des folosite după aceeaşi dată, *dânsul*, *dânsa, dânşii, dânsele* au mai multe ocurenţe decât în scrierile laice actuale, intrând în variaţie cu pronumele personal accentuat *el, ea, ei, ele*: „…năvăleau spre *dânsul*…” (NTF: Mc 3,10); „voia să-l omoare pe *dânsul*…” (NTF: Mt 14,5).

În textele sacre beletristice, mai ales în cele de înţelepciune (în mesajele profeţilor, în epistole) sau de rugăciune este prezent pronumele neaccentuat, personal sau reflexiv, în cazul dativ posesiv: „stă neclintit în cugetu-*i*” (NTG: 1Cor 7,37); „...mâncă-*ţi* pâinea…” (GBV: Qoh 9,7); „Hainele să-*ţi* fie albe…” (GBV: Qoh 9,8); „Pleacă-*ţi* urechea spre mine!” (GBV: Ps 102,2); „…împarte-*ţi* pâinea cu cel flămând…” (OMC: Is 58,6). După cum am putut constata, îndeosebi textul biblic liric păstrează acest tip de dativ: „…arată-*ţi* faţa…” (LLR: Ct 2,14); „*mi*-ai izbăvit sufletul de la moarte…” (BVD: Ps 56,13).

Pronumele relativ *care* nu este întotdeauna precedat, la acuzativ, de prepoziţia *pe*, acesta fiind un fapt arhaic de limbă literară: „...după botezul, *care* l-a

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

propovăduit Ioan…" (NTU: FA 10, 37); „din începutul zidirii, *care* a zidit Dumnezeu" (NTU: Mc 13,19). Formele variabile, în gen şi număr şi, uneori, articulate ale acestui pronume sau ale pronumelui nehotărât *oarecare* sunt conservate în *Noul Testament* greco-catolic: „Aceasta este pâinea *carea* pogoară din ceriu…" (NTU: In 6,50); „...*pe carele* numai pentru aceasta l-am trimis la voi" (NTU: Efes 6,22); „dacă *oarecarele* este întru Hristos…" (NTU: 2Cor 5,17).

Pronumele invariabil *ce* apare, ca în limba populară, cu valoarea cauzală a lui *pentru / de ce*: „Şi le-a zis lor: *ce* dormiţi?" (NTU: Lc 22,46).

Pronumele de întărire continuă să fie folosit în textele apusene sacre, chiar dacă a dispărut din varianta literară laică a limbii române actuale: „cei ce din început *înşişi* au fost văzători…" (NTU: Lc 1,2); „Să iubeşti pe aproapele tău ca *însuţi* pe tine" (NTG şi NTF: Mc 12,31; 12,33); „nu este o cinste să alergi după slava ta *însuţi*" (BVD: Prov 25,17); „Deci dacă Satana s-a sculat *însăşi* asupra sa şi s-a dezbinat…" (NTF: Mc 3,26). Cel mai adesea apar totuşi adjectivele pronominale de întărire: „…nu fac nimic de la Mine *Însumi*" (GBV: In 8,28).

Cu valoare de întărire se folosesc, alternativ, adjectivul *singur*[7] şi formaţiile arhaice cu particula *-şi* ataşată pronumelui sau adverbului: „Şi cel ce ne-a făcut pe noi spre aceasta, *singur* Dumnezeu este, carele ne-a dat nouă arvuna Spiritului" (NTU: 2Cor 5,5); „Tu *singur* zici…" (NTF: Lc22,3); „Şi *îndatăşi*, încă grăind el, a cântat cocoşul" (NTU: Lc, 22,60); „…împărţit-au hainele mele *loruşi*…" (NTG: Mt 27,35).

O frecvenţă deosebită o au, în textul biblic, pronumele şi adjectivul pronominal nehotărât *totul*, *tot*, cu sensul „fiecare, oricare, oricine, orice": „*Tot* cel ce crede că Isus este Hristos, din Dumnezeu este născut" (NTU: 1In 5,1); „deci *tot* pomul care face roadă bună se va tăia" (NTF: Lc 3,9); „...*tot* spiritul, carele mărturiseşte…de la Dumnezeu este" (NTU: 1In 4,2). În *Bibliile* româneşti de secol XVIII, adjectivul *tot* intra în structuri care au dispărut din limba literară actuală: „*Tot* cine …" (BV: Gen 4,14). *Biblia* protestantă înlocuieşte, uneori, adjectivul polisemantic *tot* cu adjectivul pronominal *orice*, sensul „nedefinit / nehotărât" devenind astfel mai clar, datorită componentei *ori / oare*: „…*orice* duh care mărturiseşte…" (B1928: 1In 4,2).

Cu o distribuţie mai largă în limba literară veche, explicabilă în scrierile traduse din slavă[8], pronumele reflexiv în dativ şi, mai ales, în acuzativ apar atât în textele biblice apusene, cât şi în cele ortodoxe actuale: „…să nu mai vieze *sieşi*, ci celui ce a murit…" (NTU: 2Cor 5,15); „…i-a chemat la *sine*" (NTF: Mc 3,13); „…dacă o împărăţie se dezbină în *sine*, nu poate (…) să stea" (Ibid 3,24); „Isus îi chemă la *sine* şi le zise" (NTF: Mt 20,25); „căci zice întru *sine*…" (NTU: Mt

[7] ILRL, p. 329.
[8] *Ibidem*.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

20,25); „e om în vârstă, vorbească el de *sine*” (NTF: In 9,21). În varianta laică a limbii literare actuale reflexivul este, de regulă, înlocuit cu pronumele personal, care, în plus, poate exprima genul substantivului substituit.

Adjectivul pronominal posesiv, deşi concurat de pronumele personal de persoana a treia, este păstrat pentru indicarea relației cu subiectul: „…nu şi-au păzit deregătoria *sa*” (NTU: Iuda 1,6).

Superlativul absolut al adjectivelor calificative este realizat cu ajutorul prefixului *prea-*, interpretat uneori, greşit, ca adverb modal şi separat, în consecință, de adjectivul postpus: „…va fi numit Fiul *Celui Preaînalt*…” (SE: Lc 1,32); „Mai avea încă un singur fiu *prea* iubit…” (NTF: Mc 12,6); „Eu sunt a *preaiubitului* meu…” (GBV: Ct 7,10), „…*preaiubitule*…” (GBV: Ct 7,13); „Osana în cerurile *prea* înalte!” (N1924: Mt 21,9); „Eu strig către Dumnezeu, către Cel *Prea* Înalt…” (BVD: Ps 57,2); „Căci Tu, Doamne, *preaînalt* eşti peste tot pământul, înălțat mai presus decât toți zeii” (LLR: Ps 96,9).

Mai productiv în limba literară veche şi în scrisul religios, acest prefix se poate ataşa şi radicalului substantival, pentru a exprima intensitatea în grad maxim, dar şi pentru a nota diferența semantică față de cuvântul-bază[9]: „…ies gândurile rele, *preacurviile*, curviile, uciderile…” (N1924: Mc 7,21).

Superlativul absolut este exprimat lexical şi prin adverbul *foarte*, postpus regentului, sau prin adverbul *mult*, antepus: „fiind popor mult *foarte*…” (NTU: Mc 8,1); „…s-a întristat, că era bogat *foarte*” (NTG: Lc 18, 23); „văzură piatra răsturnată şi era mare *foarte*” (NTF: Mc 16,4); „Mare este Domnul şi vrednic de laudă *foarte*…” (RDS: Ps 47,2); „…încet la mânie şi *mult* milostiv…” (RDS: Ioel 2,13); „Căci e *mult* iertător…” (OMC: Is 55,7).

În locul adverbului *foarte* se foloseşte, pentru expresivitate, locuțiunea adverbială *peste poate*, postpusă adjectivului: „Umilit am fost *peste poate*, Doamne…” (RDS: Ps118,107). Tot o valoare superlativă le putem atribui şi construcțiilor adverbiale *în toți vecii, în vecii vecilor*, care determină verbe sau adjective.

Adjectivul propriu-zis este deseori precedat de articolul demonstrativ, acordat în gen, număr şi caz, situație care diferă, prin frecvență, de varianta laică a limbii literare actuale: „pâinea *cea vie*” (NTU: In 6,51); „ziua *cea de apoi*” (NTU: In 6, 40); „cugetele *cele rele*” (NTU: Mc 7,21); „..spre judecata zilei *celei mari*” (NTU: Iuda 1,6); „Tu eşti Cristos, Fiul Dumnezeului *celui binecuvântat*?” (NTF: Mc 14,61); „de unde ai putea să ai apa *cea vie*…?” (GBV: In 4,11); „Mâna lui *cea stângă* să fie sub capul meu…” (GBV: Ct 8,3); „slujitor (…) al cortului *celui*

[9] Ioan Bălan, *Limba cărților bisericeşti. Studiu istoric şi liturgic*, retipărire din „Cultura creştină”, Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, Blaj, 1914, p. 166.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

adevărat…" (RDS: Evr 8,2); „să aducă daruri Dumnezeului *celui înfricoşat*…" (BVD: Ps 76,11); „…tâlharii *cei împreună răstigniți*" (NTG: Mt 27,44); „…până ce a născut pe fiul său *cel întâi născut*" (NTF: Mt 1,25). În aceste cazuri, păstrarea articolului între regent şi determinat asigură coeziunea sintactică.

Trec în clasa substantivului sau a adjectivului, prin articularea cu articol demonstrativ, participii, numerale şi chiar grupuri sintactice întregi: „..dă *celor lipsiți*…" (GBV: Ps 112,9); „moartea *cea* de a doua" (NTU: Apoc 2, 11); „…fă faptele *cele* dintâiu" (*Ibid*.).

În opinia noastră, articularea cu articolul demonstrativ este singura marcă morfologică posibilă şi, în acelaşi timp, clară, în cazul substantivizării, al conversiunii adjectivelor postverbale sau a locuțiunilor adjectivale: „harul dezlipirii de *cele trecătoare*" (LR: 897); „*Cei lipsiți de minte* îi socotesc morți, dar ei sunt în pace" (OMC: Înț 3,2). Adjectivizarea se poate produce şi prin topică, în cazul verbelor la participiul activ: „Sunt sărac şi *lipsit*…" (GBV: Ps 109, 22).

În cărțile sacre, dar şi în textele de slujbă, în rugăciunile comune (liturgice), se construiesc cu dativul, relativ fecvent, şi unele adjective: „…fii *milostiv* mie păcătosului" (NTG: Lc 18,13); „…totdeauna fac ce-I este *plăcut*" (GBV: In 8,29); „Fie *plăcută* Lui cugetarea mea"! (GBV: Ps 104,34); „Jertfa gurii mele să-ți fie *bineplăcută*…" (RDS: Ps 118,108). În unele contexte, dativul este înlocuit cu genitivul, cerut de prepoziție: „…facem ceea ce este *plăcut* înaintea lui…" (LLR: 1In 3,22).

Analiza de text ne-a confirmat prezența, în *Scriptură* şi în textele de rugăciune, a participiilor cu sens activ, adjectivizate: „Dumnezeul mare şi *înfricoşat*…" (BVD: Neh 1,5); „…căci sărac şi *lipsit* sunt eu…" (OMC: Ps 85, 1); „*lipsit* şi sărac s-a făcut, dar Domnul ..." (LR: 466); „lumină *neînserată*" (RDS: 248); „precum şi noi iertăm *greşiților* noştri..." (SE: Mt 6,12); „rămânea *ruşinat*" (NTF: Rom 9,33).

Referindu-ne la **flexiunea verbală**, remarcăm şi aici o serie de fenomene lingvistice specifice scrierilor biblice româneşti.

Alternează verbele cu sau fără prefixul *în- / îm-*: „a *spăimânta*", în B1928 şi NTU: Mc 16,5; „...să nu vă *spăimântați*…" (N1924: Mc 13,7); „căci lipsa voastră o au *plinit*" (NTU: 1Cor 16,17); „va *cerca*-o focul…" (NTF: 1Cor 3,13); „vei *grămădi* cărbuni de foc pe capul lui…" (NTF: Rom 12,20);

Verbele la infinitivul scurt, încă nesubstituite de conjunctiv, urmează, în special, după regentul verbal-semiauxiliar de aspect, ca în textele religioase vechi, traduse din slavonă: „..te făleşti *a fi* povață…" (NTU: Rom 2,19); „…când vor începe acestea toate *a se împlini*?" (NTU: Mc 13,4); „Întârzie stăpânul meu de *a veni* (…) şi va începe *a bate* pe tovarăşii săi şi *a mânca* şi *a bea* cu bețivii…" (NTF: Mt 24,48-49); „nu te teme *a lua* pe Maria…" (NTF: Mt 1,20).

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

În cele mai multe dintre textele protestante analizate, în locul infinitivului scurt apare infinitivul lung substantivizat sau conjunctivul prezent: „…înainte de *venirea* unora…" (GBV: Gal 2,12); „…nu este altă fericire (…) decât *să mănânce* şi *să bea* şi *să se înveselească*" (GBV: Qoh 8,15).

Se remarcă, de asemenea, utilizarea prepoziţională a unor verbe, care au alt regim sintactic în limba literară actuală: „…s-a *odihnit* în ziua a şaptea *de* toată lucrarea pe care a făcut-o" (LLR: Gen 2,2); „Acum ei *se odihnesc de* ostenelile lor…" (LR: Apoc 14,13).

Verbul dublu tranzitiv *a învăţa* (cu sensul de „a predica") este folosit absolut, deci fără exprimarea complementului direct: „..a intrat în sinagogă şi *învăţa*" (SE: Lc 6,6); „A început din nou să *înveţe* pe ţărmul mării" (SE: Mc 4,1), „Şi iar a început a *învăţa* lângă mare" (NTF: Mc 4,1).

Verbul *a învia* se conjugă, în unele texte, cu sufix verbal: „Tatăl *înviază* morţii..." (GBV: In 5,21); „să *învieze*" (NTF: Lc 9,22). Verbul *a pogorî* apare şi cu forma activă: „Aceasta este pâinea, carea *pogoară* în ceriu…" (NTU: In 6,50).

Sunt încadrate la conjugarea a IV-a *a ajutori, a curăţi* şi alte verbe pe care le vom prezenta în secţiunea dedicată lexicului: „*ajutorindu*-i Domnul" (NTU:Mt 16,20); „aur *curăţit* prin foc…" (N1924: Ap 3,18).

Gerunziul, cu diferite roluri sintactice, de atribut verbal, de circumstanţial sau de component al formelor verbale perifrastice, conferă economie textului biblic narativ, sintetizând acţiunea relatată: „Era şi Petru cu ei, *stând* şi *încălzindu-se*…" (LLR: In 18,18); „Şi *văzând* cei ce erau lângă ei…au zis" (NTU şi NTG: Lc 22,49). Gerunziul are capacitatea de a marca simultaneitatea acţiunilor: „…*intrând* ei în luntre, stătu vântul" (NTF: Mt 14,32); „*necunoscându*-l pe Isus şi *neluând aminte* la glasurile profeţilor care se citesc …, *osândindu*-l, le-au îndeplinit" (RDS: FA 13,27).

Ca şi în *Bibliile* româneşti de la 1688 şi 1795, şi în *Vulgata* românească de la Blaj apare, de exemplu, imperfectul perifrastic format cu verbul *a fi* şi gerunziul verbului de conjugat: „era *scoţând*" (BV: 2Sam 5,2). Acelaşi tipar e prezent în versiunea actuală greco-catolică: „Iar Simon Petru *era stând şi încălzindu-se* şi i-au zis lui…" (NTU: In 18, 25). În versiunile protestante ale *Scripturii*, gerunziul este înlocuit aproape sistematic de modurile verbale personale. Una dintre explicaţii ar putea fi mai buna înţelegere, de către cititor, a formelor personale de prezent sau perfect ale indicativului, care marchează categoriile de persoană şi de număr. O consecinţă sintactică a schimbării menţionate o reprezintă apariţia propoziţiei circumstanţiale în locul construcţiei gerunziale absolute, deci amplificarea frazei.

Iată, pentru comparaţie, două variante de traducere: „Şi Isus, *pe când învăţa* pe norod în Templu, *striga*…" (N1924: In 7,28); „Deci a *strigat* Isus în Biserică, *învăţând* şi *zicând*…" (NTU: Ibid.). În N1924, adverbul precedat de prepoziţie *pe*

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

când are rolul de a marca simultaneitatea acţiunilor din regentă şi din subordonată. Gerunziul este înlocuit cu imperfectul indicativ, care exprimă o acțiune continuă desfăşurată în trecut: „Şi pe când *se cobora* el, l-au întâmpinat robii lui…” (GBV: In 4,51).

După cum am observat deja în analiza flexiunii nominale, şi în cadrul grupului verbal, dativul are o poziție stabilă. Multe verbe se construiesc, în variantele apusene şi ortodoxe ale *Scripturii*, cu acest caz, situație întâlnită frecvent în româna literară veche: „…am venit să ne *închinăm* lui” (SE: Mt 2,2); „…să nu mai *vieze* sieşi, ci celui ce a murit…”(NTU: 2Cor 5,15); „Şi va *fi* ție bucurie şi veselie” (NTU: Lc 1,14); „….noi nu l-am fi *dat* ție…” (NTU: In 18,30); „..nu au *crezut* celor ce l-au văzut că a înviat…” (NTU: Mc 16,14); „…pentru ca noi, murind față de păcate, să *viețuim* dreptății” (NTG: 1Pt 2,24 şi Ibid 3,1); „…vi se va *măsura* şi vouă şi vi se va *adăuga*” (NTF: Mc 4,24); „..păcatele se vor *ierta* fiilor oamenilor” (NTF: Mt 3,28); „*Ajută*-mi, Doamne Dumnezeul meu!” (GBV: Ps 109,26); „…după credința voastră *să fie* vouă” (N1924: Mt 9,29); „…să faceți şi voi cum am *rânduit* Bisericilor Galatiei…” (N1924: 1Cor 16,1); „Pavel s-a *dedat* în totul propovăduirii…” (N1924: FA 18,5); „Atunci Pilat le-a *slobozit* pe Baraba…” (N1924: Mt 27,26); „o taină pe care … nu sunt în stare s-o *descopere* împăratului” (BVD: Dan 2,27); „a făcut să fie *văzut* nu poporului întreg, ci martorilor orânduiți…” (NTF: FA 10,40-41). Construcția cu verbul *a fi* urmat de dativ este prezentă în toate edițiile biblice româneşti, tipărite sau manuscrise, fiind explicată prin fidelitatea traducătorilor față de originalul din care s-a tradus.

Participiul verbului *a sta* apare, în unele dintre textele biblice, cu forma neetimologică, reduplicată, alcătuită după perfectul simplu şi singura existentă în scrisul românesc din perioada 1640–1780[10]: *a stătut* (NTU: FA 10,30); „îngerul Domnului a *stătut* înaintea lor…” (NTF: Lc 2,9).

Mai mult ca perfectul perifrastic, arhaic[11], este întâlnit în versiunea greco-catolică, dar apare, extrem de rar, şi în textul catolic: „..părându-le rău mai vârtos de cuvântul, care l-*a fost zis*” (NTU: FA 20,38); „pentru că *a fost poruncit* Claudiu să plece toți Jidovii…” (NTU: FA 18,2); „oamenii aceia pe cari i-*ați fost pus* în închisoare…” (NTF: FA 5,25). Atunci când apare, mai mult ca perfectul sintetic are forma arhaică, fără sufixul *–ră*, exclusiv în versiunea greco-catolică: „...a zis Isus celor ce *venise* asupra lui” (NTU: Lc 22,52). De asemenea, NTU oferă puține exemple de perfect compus, cu auxiliarul în formă arhaică: „…şi acesta cu ei *au fost*, căci Galilean este” (NTU: Lc 22,59).

Verbele iotacizate la indicativ prezent sau la conjunctiv prezent apar, mai rar, fiind înlocuite, în general, de formele literare actuale. Cel mai bine păstrate

[10] ILRL, p. 343.
[11] Vezi *ibidem*, p. 339.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

iotacizări sunt consemnate în pasajele biblice care îndeplinesc un rol liturgic (fiind adoptate şi adaptate pentru slujba bisericească) sau în textul rugăciunilor uzuale: „…a dat ucenicilor săi ca să le *puie* înainte" (NTU: Mc 8,6); „…am fost orb şi acum *văz*…" (NTU: In 9, 25); „Cine are ureche, *auză* ce zice…" (NTU: Ap 2,7 şi Ap 3,6); „Şi a intrat ca să *mâie* cu ei…" (NTG: Lc 24,29); „…porunceşte-mi *să viu* la tine pe apă" (NTF: Mt 14,28); „…va să *vie*…" (NTF: Lc 3,7); „cine te caută să te *uciză*?" (NTU: In 7,20); „*Vie* împărăția ta…" (SE: Mt 6,10).

Pasivul reflexiv, mult mai frecvent în limba literară veche, are numeroase atestări în varianta religioasă a limbii actuale: „care să nu *se risipească*" (NTU: Mc 13,2); „cu fermecătoria ta *s-au înşelat* toate neamurile" (NTU: Ap 18,23); „…pe Isus îl dădu *să se răstignească*…" (NTF: Mc 15,15); „Toate păcatele *se vor ierta*…" (NTF: Mt 3,28); „…unul *se va lua* şi unul *se va lăsa*" (NTF: Mt 24,40); „Ierusalimul *se va călca* de păgâni…" (NTU: Lc 21,24); „…nu atârnă de mine a vă da vouă, ci cărora *s-a pregătit* de Tatăl meu" (NTF: Mt 20,23); „…acestea toate *s-au făcut* ca să se împlinească…" (NTF: Mt 1,22); „…iar calea celor răi *se va nimici*" (LLR: Ps 1,6); „nu cumva *s-a răstignit* Paul pentru voi?" (LLR: 1Cor 1,13); „toate câte *s-au scris* de proroci…" (NTF: Lc 24,25).

Pasivul cu auxiliar este preferat pentru a evita echivocul privind agentul acțiunii: „…să nu i *se vadă* faptele aşa cum sunt" (GBV: In 3,20); „…*să fiți născuți* din nou..." (GBV: In 3,7).

Pe lângă viitorul literar, apare şi viitorul popular, format cu auxiliarul *a avea* sau *a voi* şi conjunctivul prezent al verbului de conjugat: „…botezul cu care *am să fiu botezat* Eu?" (N1924: Mt 20,22); „*Au să vă dea* pe mâna soboarelor judecătoreşti…" (N1924: M 13,9); „mânia ce *va să vie*" (NTF: Lc 3,7).

O formă verbală de trecut posterior [12] (exprimând posterioritatea din perspectiva trecutului am întâlnit în versiunea greco-catolică: „căci acesta *era să-l vânză*…." (NTU: In 6,71).

Unele adverbe şi locuțiuni adverbiale amintesc de limba literară veche sau de limba populară, fiind păstrate în traducerile biblice actuale:

dar, cu sensul conclusiv al lui „aşadar": „Du-te, *dar*, de mănâncă-ți pâinea…" (GBV: Qoh 9,7); „Rogu-te, *dar*, părinte, să-l trimiți…" (NTF: Lc 16,27); „Vă zic, *dar*, oricine va da mărturie…" (SE: Lc 12,8);

dinlăuntru: „Căci *dinlăuntru* (…) ies gândurile rele..." (N1924: Mc 7,21),

drept aceea, cu sensul final: „*Drept aceea* zic: Oare legat-a Dumnezeu pe poporul său?" (NTF: Rom 11,1);

ferice: „*Ferice* de cel ce sufere cu răbdarea ispita" (N1924: Iac 1,12);

în veac, locuțiune adverbială întâlnită mai frecvent în traducerile vechi, alternând cu locuțiunea *în veci*: „Căci *în veac* nu se va clătina; amintirea celui drept

[12] Vezi şi exemplul: „*era să fie*" (BV: Gen 3,20).

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

ține *în veci*" (GBV: Ps 112,6); „…nu voi ține mânie *în veac*" (OMC: Ier 3,12). Am remarcat că locuțiunea „în veci" este preferată în poziția finală a enunțului, încheind, de regulă, o rugăciune sau un mesaj profetic;

încă, cu sensul de „chiar", întărit şi de prezența lui *şi*: „…ascultător până la moarte, şi *încă* moartea pe cruce…" (LLR: Fil 2,8);

oarecând, cu sensul „cândva": …ce au fost *oarecând*…" (NTU: Gal 2,6); „…pe voi cari *oarecând* erați înstreinați…" (NTG: Col 1,21); „iară tu *oarecând* întorcându-te, întăreşte pe frații tăi…" (NTF: Lc 22,32).

Prepoziția *întru*, având sensul abstract (nonspațial), individualizează scrisul biblic românesc, cu precădere în textele ortodoxe şi greco-catolice, dar nelipsind din cele romano-catolice, precum NTF şi LR: „dacă oarecarele este *întru* Hristos…" (NTU: 2Cor 5,17); „Fericiți cei morți care adorm *întru* Domnul" (LR: Ap 14,13); „vesteau *întru* Isus învierea din morți" (NTF: FA 4,2). Textele apusene analizate atestă o distribuție relativ restrânsă a prepoziției *întru*, preferând prepoziția *în* sau *prin*, folosite cu sensul relațional sau instrumental („în virtutea, datorită") al prepoziției *întru*: „…ne lăudăm *în* nădejdea slavei lui Dumnezeu" (GBV: Rom 5,2); „…şi Dumnezeu v-a iertat *în* Cristos" (RDS: Ef 4,32); „...prin care avem şi intrarea, *prin* credință" (GBV: Rom 5,2). Este cazul să subliniem că în rugăciunile extrase din *Biblie* şi în textele lirice se păstrează mult mai bine această prepoziție (*întru*), ca, de altfel, şi alte fenomene lingvistice tipice variantei mai vechi a limbii noastre literare: „Cei drepți (…) se vor desfăta *întru* bucurie" (LR: Ps 67,4); „*Întru* dreptate ai poruncit rânduielile tale şi *întru* tot adevărul" (OMC: Ps 118,138). Rugăciunile liturgice adaptate după cărțile biblice sau cântările „nebiblice" prezintă o serie de adaptări la limba literară actuală, în varianta sa laică: „…pentru toți cei adormiți *în* Cristos" (LR: 866). De asemenea, este prezentă şi prepoziția compusă *dintru*: „...*dintru* care scosese şapte draci" (NTU: Mc 16,9); „nu le înțeleseră ucenicii lui *dintru*-ntâi…" (NTF: In 12,16).

Locuțiunile *(din) afară de* şi *fără numai* introduc complementul circumstanțial de excepție exact ca în româna literară veche[13]: „Cine poate să ierte păcatele *afară de* singur Dumnezeu?" (LLR: Mc 2, 7); „..în toate asemenea nouă *afară de* păcat" (LLR: Evr 4, 15); „…că nu este altul *afară de* El" (N1924: Mc 12,32); „Nimic nu este *din afară de* om, ce întră într-însul, care poate să-l spurce" (NTU: Mc 7, 15); „Nimeni nu s-a suit în cer, *afară de* Cel ce s-a pogorât din cer…" (BVD: In 3,13); „…nu ştie nici Fiul, *fără numai* Tatăl" (NTU: Mc 13, 32).

Am înregistrat în majoritatea scrierilor biblice locuțiunea prepozițională *fără de*: „O, Galateni *fără de* minte…" (NTF: Gal 3,1); „vei rămânea orb, *fără de* a vedea soarele…" (NTF: FA 13,11). N1924 nu mai păstrează însă această locuțiune: „Galateni *nechibzuiți*…" (N1924: Gal 3,1).

[13] ILRL, p. 359.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

Prepoziția *spre*, folosită mai ales cu sensul final, este urmată de substantiv, pronume sau de verb la infinitiv: „..să aflăm har, *spre ajutor* la vreme potrivită" (LLR: Evr 4, 16); „şi va fi *spre uimire* pentru multe neamuri" (LLR: Is 52, 15); „…m-a rânduit *spre slujire*…" (OMC: 1Tim 1,12); „botezul pocăinței *spre iertarea* păcatelor" (SE: Mc 1,4); „putere *spre zămislirea* sămânții" (NTU: Evr 11,11); „…mlădița Domnului va fi *spre strălucire* şi *spre slavă*…" (OMC: Is 4,2); „…aceasta *spre* dreapta lor *răsplătire*…" (NTF: Rom 11,9). Această prepoziție asigură infinitivului o poziție stabilă în varianta religioasă.

Prepoziția compusă *de la*, exprimând „separarea, renunțarea", este cerută de anumite verbe, după modelul oferit de originalul din care se traduce[14]: *a lepăda de la*: „*Lepădați de la voi* toate greşelile" (OMC: Ez 18,31); *a rătăci (de la)*: „…dar *de la învățăturile* tale n-am *rătăcit*…" (RDS: Ps 118-119); „…dacă vreunul *rătăceşte de la adevăr* şi cineva îl întoarce…" (RDS: Iac 5,19); *a se (în)depărta de la*: „…fiilor care *v-ați îndepărtat de la mine*…" (OMC: Ier 3,14).

Prepoziția *înaintea* are, în scrisul religios, şi sensul „față de", fiind inclusă în clasa, destul de numeroasă, a prepozițiilor care exprimă relația: „Amândoi erau drepți *înaintea* lui Dumnezeu" (SE: Lc1,6); „…o urâciune *înaintea* Domnului…" (GBV: Prov 17,15). În aceeaşi categorie intră prepozițiile *întru*, *de* sau *după* şi locuțiunea *preț de*: „Voi aveți *de* tată pe Diavolul…" (GBV: In 8,44); „noi *după* dreptate suferim, căci luăm plata *după* fapte…" (NTF: Lc 23,41); „…să-şi dea viața *preț de* răscumpărare..." (N1924: Mt 20,28).

Locuțiunile conjuncționale arhaice, care introduc complementul circumstanțial de excepție în textele biblice analizate sunt:

fără numai să / *că* – „doar": „ …*fără numai că* Spiritul Sfânt (…) îmi mărturiseşte că lanțuri şi năcazuri mă aşteaptă…" (NTU: FA 20,32); „cu nimic nu fiți datori, *fără numai să* vă iubiți unul pe altul…" (NTF: Rom 13,8);

decât numai, care o concurează pe prima: „…cu nimic nu se poate scoate *decât numai* prin rugăciune şi post" (NTF: Mc 9,28); „nimic nu găsi *decât numai* frunze" (NTF: Mc 11,13).

Interjecțiile tipice scrisului biblic, folosite cu sau fără valoare predicativă, se datorează originalelor, fiind constante ale textelor religioase: *adevăr*, *aliluia!* (*aleluia*), *amar*, *amin*, *osana*: „*Adevăr*, *adevăr* îți spun, dacă cineva nu se naşte din nou, nu poate să vadă Împărația lui Dumnezeu" (SE: In 3,3); „…*amin*, *amin* zic vouă" (NTU: In 6,53); „…*aliluia*…" (NTU: Ap 19,6); „*Osana* întru cei de sus" (NTF: Mc 11,10); „…*Osana* Fiul lui David!" (N1924: Mt 21,9).

Alături de acestea, în pasajele în stil direct apar şi interjecții curente, precum: *vai*, *iată*: „Că *iată*, diavolul va arunca pe unii dintre voi în temniță" (OMC: Ap 2,10). Interjecția *vai* se construieşte, de cele mai multe ori, cu dativul: „Dar *vai* celor însărcinate…" (NTF: Mc 13,17).

[14] Vezi, în *Vulgata* de la Blaj (BV), exemplul „s-au ascuns *de la* fața Domnului" (Gen 3,8), din lat. *abscondit se a facie Domini*.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

Dintre fenomenele **sintactice** care apar în ediţiile apusene ne oprim asupra celor care amintesc de stadii mai vechi de organizare a textelor.

În general, dublarea prin clitic de acuzativ se realizează mai des în cazul reluării şi mai rar în cazul anticipării complementului direct sau indirect exprimat prin substantiv: „..şi via *o* va da altora" (NTF: Mc 11,9); „Lăudaţi *pe Domnul*!" (GBV: Ps 112,1); „Ostaşii dregătorului … au dus *pe Isus*…" (N1924: Mt 27,27); „Omul violent amăgeşte *pe aproapele* său…" (GBV: Prov 16,29); „…şi a văzut *pe nişte bogaţi*…" (N1924: Lc 21,1).

Mai consecventă ni se pare dublarea complementului exprimat prin pronume personal sau reflexiv, deoarece referinţa pronumelui este, în acest caz, mai greu de stabilit pentru cititor / ascultător. Nu putem exclude în acest caz nici funcţia de intensificare a dublării clitice: „Dar Isus îndată *le* vorbi *lor*:…" (NTF: Mt 14,27); „…*s*-a dat *pe sine* spre moarte…." (RDS: Is 53,12); „şi lumea *pe el* nu *l*-a cunoscut…" (NTU: In 1,10).

Apoziţia simplă acordată se regăseşte, ca fenomen arhaic, în textele apusene, alături de cea neacordată: „Dar vai *vouă*, *fariseilor*…" (SE: Lc 11, 42); „Iar Tu, *Doamne*, *Stăpâne*, lucrează pentru mine…" (GBV: Ps 109,21); „*Părinte Avrame*, fie-ţi milă de mine…" (NTF: Lc 16,249); „*Doamne*, *Fiul* lui David, miluieşte-ne pe noi!" (NTF: Mt 20,30). Apoziţia dezvoltată acordată este însă rar întâlnită: „*Doamne*, *Dumnezeule al puterilor*, ascultă rugăciunea mea…" (LLR: Ps 83,9).

Multiplele determinări atributive, cu referire, de regulă, la numele divine, fac din funcţia de atribut o funcţie sintactică predilectă pentru textul biblic descriptiv, atât la nivelul propoziţiei, cât şi la nivel frastic. Textul de rugăciune păstrează foarte clar această caracteristică sintactică: „*fericită Născătoare de Dumnezeu* Maria" (LR: 473).

Verbul aşezat la finalul propoziţiei continuă o tradiţie a scrisului biblic, datorată originalului şi fixată ulterior în virtutea scopului stilistic de accentuare a unor componente sintactice ale enunţului: „De primim mărturia oamenilor, mărturia lui Dumnezeu mai mare *este*" (NTU: 1In 5,9); „…ce s-a zămislit într-însul de la Duhul Sfânt *este*" (NTF: Mt 1,20); „Pe tine curat te *păzeşte*" (NTU: 1Tim 5,22).

Conjuncţia *ci* are, în textul biblic, pe lângă sensul adversativ curent, şi valoare narativă, nonadversativă: „Nu este aici. Iată locul unde l-au pus. *Ci* mergeţi de spuneţi ucenicilor..." (NTU: Mc 16,6-7). Acesta este un element de continuitate şi de unitate în textele religioase româneşti, apărând şi în versiunile ortodoxe: „…apoi vino de mă urmează. *Ci* el, dacă a auzit acestea, s-a întristat…" (NTG: Lc 18,22-23). Adversativul *ci* coordonează nu doar propoziţii, ci şi fraze, devenind un element de compoziţie transfrastică: „Întru aceasta este dragostea, nu pentru că noi am iubit pe Dumnezeu, *ci* pentru că el ne-a iubit pe noi şi a trimis pe Fiul său

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

curățire pentru păcatele noastre" (NTU: 1In 4,10); „Între voi să nu fie aşa. *Ci* oricare va vrea să fie mare între voi, să fie slujitorul vostru" (N1924: Mt 20,26). Tot cu valoare adversativă este utilizată şi conjuncția *iar*: „Casa mea casă de rugăciune se va chema pentru toate neamurile? *Iar* voi ați făcut-o peşteră de tâlhari" (NTF: Mc 11,17).

Propoziția conclusivă este introdusă de locuțiunea *drept aceea*: „*Drept aceea* vreau ca văduvele mai tinere să se mărite…" (NTU: 1Tim 5,14); „*Drept aceea* vă zic: Toate câte le veți cere…" (NTF: Mc 11,24).

După model popular, există circumstanțiale cauzale sau introduse de locuțiunea *pentru ce* sau de conjuncția simplă *că*: „...*pentru ce* nu te înveți?" (NTU şi GBV: Rom 2, 11); „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, *pentru ce* m-ai părăsit?" (SE: Mt 27,46); „*Pentru ce* noi n-am putut să-l scoatem?" (NTF: Mc 9,27); „Lăudați pe Domnul, *că* este bun, în veac este îndurarea lui!" (RDS: Ps 117,29).

Atributiva este introdusă uneori de pronumele invariabil *de*: „…veni potopul *de*-i luă pe toți…" (NTF: Mt 24,39). Conjuncția subordonatoare *de* introduce subordonata finală şi condiționala ipotetică: „…duceți-vă *de* spuneți…" (B1928 şi NTU: Mc 16,7); „Du-te, dar, *de* mănâncă-ți pâinea…" (GBV: Qoh 9,7); „…a venit *de* s-a aruncat la picioarele Lui…" (N1924: Mc 7,25); „…*de* nu ar fi fost…" (NTU: In 18,30); „Şi *de* va fi casa aceea vrednică, va veni pacea voastră peste ea" (NTF: Mt 10,13); „*De* vor fi păcatele voastre precum cârmâzul, ca zăpada le voi albi…" (RDS: Is 1,18). Condiționala propriu-zisă este introdusă, de regulă, de conjuncția *dacă*, ca în textele laice actuale: „*Dacă* am vorbit rău, arată ce am vorbit…" (B1928: In 18,23).

Subordonata concesivă are ca element introductiv locuțiunea conjuncțională arhaică şi populară *măcar că*: „Nebunul spune o mulțime de cuvinte, *măcar că* omul nu ştie ce se va întâmpla" (GBV: Qoh 9,14; *Ibid.* 8,12); „*Măcar că* ei blestemă, Tu binecuvântează; *măcar că* ei se ridică (…), vor fi înfruntați" (GBV: Ps 109, 28); „căci acesta era să-l vândă, *măcar că* era unul din cei doisprezece" (NTU: In 6,71).

Conjuncția *căci*, folosită cu valoare explicativă (noncauzală), tipică textelor narative, apare şi în scrierile biblice: „Prin silnicie şi judecată a fost luat şi neamul lui cine-l va spune? *Căci* a fost şters de pe pământul celor vii" (LLR: Is 53,8).

Ca şi în limba literară veche[15], cazurile de elipsă a verbelor copulative, mai ales a verbului *a fi*, sunt relativ frecvente, verbul dat, de cele mai multe ori copulativ, putând fi recuperat semantic, în context: „Fericită aceea care a crezut…" (SE: Lc 1,45); „Fericit bărbatul carele rabdă ispita" (NTU: Iac 1,12); „Binecuvântat cel care vine în numele Domnului, regele lui Israel" (SE: In 12,13); „Şi câți vor viețui cu îndreptarea aceasta, pacea şi mila peste ei şi peste Israelul lui Dumnezeu" (NTU: Gal 6,16). Versiunea protestantă N1924 elimină elipsa de acest tip.

[15] *Ibidem*, p. 348.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

Anacolutul, frecvent în traducerile mai vechi ale *Scripturii*, este aproape eliminat în textele de rit apusean cercetate. Puținele exemple pe care l-am găsit apar în NTU şi NTF şi reflectă incapacitatea traducătorilor de a reda circumstanțele verbale sau consecuția acțiunilor, printr-o topică adecvată: „Cele ce Dumnezeu le-a curățit, tu să nu le zici spurcate…" (NTF: FA 10,15); „Cel ce propovăduieşti să nu fure, tu de ce furi? Cel ce zici să nu curvească, tu de ce curveşti?" (NTU: Rom 2, 21); „Paharul meu cu adevărat îl veți bea şi vă veți boteza cu botezul cu care eu mă botez, dar a şedea de-a dreapta mea sau de-a stânga mea nu atârnă de mine a vă da vouă, ci cărora s-a pregătit de Tatăl" (NTF: Mt 20,23); „Şi ei auzind că este viu, şi cum că l-a văzut ea, nu au crezut" (NTU: Mc 16,11);

Sintaxa greoaie, datorată transpunerii literale în limba română, se întâlneşte sporadic: „Nimic nu este *din afară de* om, ce între într-însul care poate să-l spurce" (NTU: Mc 7,15). BP, preocupată de claritatea mesajului, oferă în acest loc o altă variantă de traducere: „Afară din om nu este nimic care intrând în el, să-l poată spurca" (B1928: Mc 7,15).

Topica inversată este specifică textului religios. În scrierile biblice, şi nu doar în cele beletristice, verbele cu sens imperativ apar deseori în structuri inversate: „..*rugămu-vă* în locul lui Hristos" (NTU: 2Cor 5,20), puse în valoare prin chiasmul sintactic: „…*mântuieşte-te* pe tine şi *te coboară* de pe cruce" (NTF: Mc 15,30); „*Ridică-te şi te aruncă* în mare…" (NTF: Mc11,23). „…*fie*-ți milă de noi şi ne ajută" (NTF: Mc 9, 21); „*Facă-vi-se* după credința voastră!" (N1924: Mt 9,29); „*Lovească-mă* cel neprihănit…" (BVD: Ps 141,5). Tot cu formă inversată sunt verbele la indicativ aflate în poziție topică (inițială), în frază: „*Dusu-l-au* la farisei pe acela, carele odinioară era orb" (NTU: In 9,13); „*Zis-a* lor Isus…" (NTU: In 6,53); „Doamne, *lovi-vom* cu sabia?" (NTU: Lc 22,49), „…*intra-vor*..." (NTG: Lc 18,24); „…*rostit-a*…" (NTG: Lc 18,29); „*aflat-am* pe Mesia" (NTU: In 1,42).

Pronumele aton în acuzativ, la feminin singular este, uneori, antepus auxiliarului de perfect compus, ca în limba română veche: „..a poruncit frigurilor şi *o* au lăsat" (NTU: Lc 4,39); „şi întunericul nu *o* a cuprins" (NTU: In 1,5). Această topică apare însă foarte rar în textele actuale analizate, unde *o* este, în general, postpus verbului.

În postpunere față de regentul adjectival apare şi adverbul *foarte*, prin care se exprimă superlativul absolut: „văzură piatra răsturnată şi era mare *foarte*" (NTF: Mc 16,4); „Mare este Domnul şi vrednic de laudă *foarte*…" (RDS: Ps 47,2).

Vocabularul scrierilor sacre de rit apusean atestă unități lexicale arhaice şi sensuri dispărute astăzi din limba română literară sau, cel puțin, restrânse la uzul popular şi regional. Unii autori s-au ocupat deja, preponderent, dacă nu exclusiv, de inventarierea cuvintelor specifice textelor religioase româneşti[16], de aceea ne

[16] Vezi, de ex., Eugen Munteanu, *Studii de lexicologie biblică*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1995 sau Dana-Luminița Teleoacă, *Terminologia religioasă creştină în limba română*, EAR, Bucureşti, 2005.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

limităm aici la a preciza câteva arhaismele lexicale şi semantice prezente atât în textele biblice apusene, cât şi în scrierile biblice tipărite în mediul ortodox (inventariate în lucrările citate, v. *supra*, notele 1 şi 2):

arhiereu – „conducător religios iudeu": „*arhiereii* şi cărturarii căutau un chip cum să-l piardă" (NTF: Mc 11,18); este păstrat în majoritatea textelor apusene, cu excepția textului protestant, care îi traduce structura: „robul *marelui preot*" (B1928: Lc 22,50);

azimă – „pâine nedospită": „şapte zile să mâncați *azimi*" (GBV: Lev 23,6);

ceas – „oră, vreme, moment, timp": … e de acum *ceasul* să vă treziți" (LLR: Rom 13,11); „Încă nu a venit *ceasul* meu" (SE: In 2,4); „Dar vine *ceasul* când…" (GBV: In 4,23);

chip – „mod, fel": „…căutau un *chip* cum să-l piardă…" (NTF: Mc 11,18);

deregătorie / *dregătorie* – „datorie, lucrare": „…nu şi-a păzit *deregătoria* sa" (NTU: Iuda 1,6); apare şi în NTF: Lc 16,2;

gheenă – „infern, locul pedepsei veşnice": „să te duci în *gheenă*, în focul nestins…" (NTF: Mc 9,42);

gloată – „mulțime": „...ca un glas de *gloată* multă…" (NTU: Ap 19.6). Cuvântul e păstrat în BP, NTU şi în NTF (Mc 4,1 sau Mt 9,33), dar este înlocuit în textele catolice mai noi prin substantivul *mulțime*;

jidovi – formă tradițională în textele biblice vechi, păstrată în NTU: In 18,31(„Iar *jidovii* au zis…") şi In 1,19. Cu excepția textului citat, toate celelalte texte cercetate preferă substantivul *iudei*;

mărire – „slavă": „am văzut *mărirea* lui…" (NTU: In 1,14);

mireasmă – „parfum, aromă, balsam": „întru miros de bună *mireasmă*…" (RDS: Ef 5,2);

mlădiță – „crenguță, lăstar, urmaş": „când *mlădița* lui este fragedă şi dau frunzele… (NTF: Mt 24,32 şi SE: *Ibid*.); apare şi în textele ortodoxe şi protestante;

neamuri – cu sensul specific de „popoare păgâne": „toate *neamurile*" (LLR: Is 2,2 şi B1928: Gal 2,12); „Toate *neamurile* m-au înconjurat: în numele Domnului le-am nimicit" (RDS: Ps 117,10);

norod – „mulțime, popor": „…se strânsese din nou mult *norod*…" (B1928: Mc 8,1); „…răspundeau *noroadele*…" (N1924: Mt 21,25);

ocară – „insultă, ruşine": „dacă îndepărtezi (…) cuvântul de *ocară*…" (LLR: Is 58,9); „a suferi *ocară* pentru numele lui Isus…" (NTF: FA 5,41); „te va lua la *ocări* aproapele tău…" (BVD: Prov 25,8);

osândă – „pedeapsă": „…în urma unei singure greşeli a venit o *osândă*, care a lovit pe toți oamenii…" (N1924: Rom 5,18); „A îndepărtat Domnul *osânda* ta…" (LLR: Sof 3,15). Apare şi în NTF: Mc Rom 13,2 şi Lc 23,40;

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

pârgă – „primele roade aduse ca ofrandă”, dar e folosit şi cu sensul abstract, metaforic, de „garanție a mântuirii ce va veni”: „Cristos a înviat din morți, *pârga* celor adormiți...” (OMC: 1Cor 15,20); apare şi în NTF: Rom 11,16;

patimă – cu sensul etimologic de „suferință”: „cărora li s-a arătat viu după *patima* sa…” (NTF: FA 1,3);

pildă – „învățătură morală”: „Isus mai zise o *pildă*…” (NTF: Lc19,11); utilizat în NTU şi B1928: Mc 13,28; Textul romano-catolic recent traduce consecvent prin substantivul *parabolă*, pe care, de altfel, versiunea ortodoxă (NTG) îl foloseşte alternativ cu substantivul *pildă*: „…a rostit *parabola* aceasta…” (NTG: Lc 18,9);

prihană – „pată, vină”: „Fie inima mea fără *prihană*…” (OMC: Ps 118,80); apare şi în RDS: Fil 2,15;

prinos – „ofrandă”: „S-a dat pe sine pentru noi *prinos* şi jertfă lui Dumnezeu…” (RDS: Ef 4,2);

rob – cu sensul „slujitor, credincios” apare în toate textele protestante şi ortodoxe: „moştenitorul va fi un *rob* din casa mea” (LLR: Gen 15,3); apare şi în GBV: In 8,33-35;

sân – „pântece”: „Oare poate să intre din nou în *sânul* mamei sale şi să se nască?” (SE: In 3,4); „Vei primi în *sân* şi vei naşte un fiu” (SE: Lc 1, 31; „…a săltat de bucurie pruncul în *sânul* meu…” (LLR: Lc 1,44). Acest substantiv este consacrat deja în limbajul biblic, reuşind să se impună, cu acest sens, în majoritatea scrierilor sacre, răsăritene şi apusene. N1924 foloseşte însă *pântece*: „…s-au născut aşa din *pântecele* maicii lor...” (N1924: Mt 19,12);

seminție – „neam, popor”: „..*seminţiile* Domnului…” (LLR: Ps 121,4); şi în BVD: 2Cron 12,13);

slăbănog – „olog, paralizat”: „I-au adus un *slăbănog*, care zăcea într-un pat…” (N1924: Mt 9,2); de asemenea, atestat în B1928: Mc 2,3. LLR şi NLBI optează pentru neologismul *paralitic*: „Şi au venit aducând la El un *paralitic* purtat de patru bărbați…”; în NTF este înlocuit cu parafraza *beteag / neputincios de picioare*: „se afla un om *neputincios de picioare*, *olog*…” (FA 13,1 şi *Ibid*. 3,2);

sobor – „tribunal, judecată”: „vă vor duce înaintea *soboarelor*” (în B1928: Mc 13,9).

tăiere împrejur – „circumcizie”: „Căci *tăierea împrejur* foloseşte dacă păzeşti legea” (NTU: Rom 2,25);

tină – „pământ, lut, noroi”: „*Tină* mi-a pus pe ochi…” (NTF: 9,15);

untdelemn – „ulei de smirnă, mir”: „Le-a uns (...) cu *untdelemnul* bucuriei…” (RDS: Ps 44,8); de asemenea, apare în NTF: Mt 25,8 şi în GBV: Qoh 9,8 ;

vedenie – „viziune profetică”: „…avusese o *vedenie* în sanctuar…” (SE: Lc 1,22);

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

vicleşug – „viclenie”: „…şi *vicleşug* nu s-a aflat în gura lui” (LLR: Is 53,9); şi în N1924: In 1,47;

deşert – „zadarnic”: „munca voastră nu e *deşartă* întru Domnul” (NTU: 1Cor 15,58);

înfricoşat – „înfricoşător”: „Dumnezeul mare şi *înfricoşat*…” (BVD: Neh 1,5);

slobod – „liber”: „să-l lase *slobod*” (NTF: Lc 23,17);

stearpă – „infertilă, care nu poate avea copii”: „…dă o casă celei ce era *stearpă*…” (GBV: Ps 113,9).

adormi – cu sensul specific religios de „a muri în credință, având speranța învierii”: „Fericiți cei morți care *adorm* întru Domnul” (LR: Ap 14,13);

afla – „a găsi”: „*aflat-am* pe Mesia” (NTU: In 1,42);

căuta – cu două sensuri, „a încerca, a avea de gând”: „*căutați* să mă omorâți” (GBV: In 8,38); „Ei *căutau* deci să-L prindă” (N1924: In 7,30) şi „a privi atent”: „Şi întorcându-se Domnul, a *căutat spre* Petru” (NTU: Lc 22,61); „…*căutând* la cer, binecuvântă şi frânse şi dete ucenicilor…” (NTF: Mt 14,19); „…*caută* la fața Unsului tău…” (LLR: Ps 83,10);

cerceta (în / întru) – „a ajuta, a da atenție, a avea grijă”: „…să *cercetăm* pe orfani şi pe văduve în necazurile lor…” (N1924: Iac 1,27); „a *cerceta*…întru năcazurile lor…” (NTU: *Ibid.*);

chema – cu sensul arhaic „a spune cu voce tare, a invoca”: „…vor *chema numele* lui: Emanuel…” (NTF: Mt 1,23); „oricine va *chema* numele Domnului se va mântui” (NTF: FA 2,21); „…*numele* lui îl *chemă*: Isus (NTF: Mt 1,25);

cunoaşte – cu multiple sensuri: „a recunoaşte”: „li se deschiseră ochii şi-l *cunoscură*…” (NTF: Lc 24,13); „a înțelege, a pricepe, a afla”: „…atunci veți *cunoaşte* că Eu sunt” (GBV: In 8,28); „Deci, când Domnul a *cunoscut* că fariseii au auzit că Isus face şi botează…” (GBV: In 4,1); „…cei mai mari vor fi *cunoscut* că El este Hristosul?” (N1924: In 7,26); „…au *cunoscut* domnii că acesta este într-adevăr Hristos?” (NTU: *Ibid.*); „Când au ieşit din corabie, oamenii au *cunoscut* îndată pe Isus” (N1924: Mc 6,54); „a avea raporturi intime” (sens eufemistic, tipic scrierilor biblice): „Şi a *cunoscut*-o pe ea până ce a născut pe fiul…” (NTF: Mt 1,25);

curăți – „a purifica”: „...să cumperi de la Mine aur *curățit* prin foc…” (N1924: Ap 3,18);

curma – „a opri, a pune capăt”: „...*curmă* cearta înainte de a se înteți…” (GBV: Prov 17,14);

da (*a ~ deoparte*) – perifrază sinonimă cu *a excomunica*: „Oricine va fi pângărit de lepră *va fi dat deoparte* după hotărârea preotului…” (LLR: Lev 13,40);

fi (*a ~ pe cale*) – „a merge”: „Şi *era pe cale* spre Ierusalim…” (NTF: Mc 10,32);

gâlcevi – „a murmura, a se plânge”: „…văzând pe fluierători şi pe gloată *gâlcevind*…” (NTU: Mt 9,23);

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

grăi – „a spune”: „au *grăit* bine” (NTU: In 8,23); şi în NTF: Mt 9,33 sau în N1924: Mc 7,10;

izbăvi – „a salva, a elibera, a scăpa”: „L-a *izbăvit* dreapta sa…” (LLR: Ps 97,1);

întina – „a păta, a murdări”: „..nu şi-a *întinat* veşmintele sale…” (NTU: Ap 3,4); *întinge* – „a înmuia”: „trimite pe Lazăr să-şi *întingă* vârful degetelor în apă…” (NTF: Lc 16,24);

lămuri – „a purifica”: „Tigaia *lămureşte* argintul şi cuptorul *lămureşte* aurul” (GBV: Prov 17,3); „aur *lămurit* în foc” (NTU: Ap 3,18);

lepăda – „a abandona” (LLR: Rom 13, 12); „…să *lepede* răul….” (GBV: In 7,15); „de care se *lepădaseră* ei…” (N1924: FA 7,35);

mântui (de) – „a ierta, a scăpa”: „... căci el va *mântui* pe poporul său *de păcatele* lor” (NTF: Mt 1,21); „…vom fi *mântuiţi* prin El de mânie” (GBV: Rom 5.9);

mări – „a slăvi”: „*Măreşte* sufletul meu pe Domnul…” (LLR: Lc 1,46);

milui – verb folosit fie tranzitiv, fie ca reflexiv dinamic, în acelaşi pasaj: *„miluişte-mă*” sau „*miluieşte-te* de mine” (NTF: Mc 10,47.48); „*Miluieşte*-mă, Stăpâne…” (RDS: Ps 85,3);

osândi – „a pedepsi”: „…nu ne *osândeşte*….” (RDS: 1In 3,21);

pângări – „a întina, a face necurat”: „…au *pângărit* lăcaşul…” (OMC: Ps 73,7); şi în LLR: In 18, 28; NLBI: Mt 15,10;

pierde – „a ucide, a pedepsi”: „…va veni şi va *pierde* pe lucrătorii aceia şi via o va da altora…” (NTF: Mc 11,9);

pleca – „a apleca”: „*Pleacă*-ţi, Doamne, urechea ta, răspunde-mi…” (RDS: Ps 85,1);

pogorî – verb activ sau reflexiv, cu sensul de „a coborî, a cădea”: „Pânea, care se *pogoară* din cer…” (B1928: In 6,50); „Aceasta este pâinea, carea *pogoară* in ceriu…” (NTU: In 6,50); „…şi M-am *pogorât* să-i izbăvesc…” (N1924: FA 7,34); „Şi Iacob s-a *pogorât* în Egipt” (NTF: FA 7,15);

prigoni – „a persecuta”: „mă *prigonesc*, căci sunt mai tari...” (BVD: Ps 142,6);

propovădui – „a predica”: „…o *propovăduiesc* între neamuri…” (NTU: Gal, 2,2); „…să fie *propovăduită* tuturor neamurilor…” (N1924: Mc 13,10); Versiunile romano-catolice actuale folosesc şi sinonimul *a predica*: „…să-i trimită să *predice*” (NTF: Mc 3,14); Rar, *a predica* apare în traducerea protestantă (GBV: Gal 2,2).

rândui – „a destina, a alege pentru un anumit rol”: „Te-am *rânduit* să fii tatăl multor popoare…” (GBV: Rom 4,17); apare şi în N1924: 1Cor 16,1;

săvârşi – „a înfăptui”: „…nici o nedreptate n-a *săvârşit*…” (LLR: Is 53,9);

întoarce (a se ~) – cu sensul metaforic „a se pocăi, a se converti”: „*Întoarceţi*-*vă*, spune Domnul, şi nu-mi voi întoarce faţa de la voi, căci sunt îndurător” (OMC: Ier 3,12);

pocăi (*a se ~*) – „a regreta, a se întoarce la credinţă”: „…te *pocăieşte* şi fă faptele cele dintâi” (NTU: Ap 2,5);

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

scula – „a învia”: „se seamănă trupul în necinste şi se va *scula* în mărire…” (NTU: 1Cor 15,43);
semeți (*a se* ~) – „aşa s-au *semeţit* unii…” (NTF: 1Cor 4,18);
smeri (*a se* ~) – „s-au *smerit*” (BVD: 2Cron 12,7);
slobozi – „a elibera”: „*slobozeşte* gloatele să se ducă prin sate” (NTF: Mt 14,15);
spurca – „a întina, a murdări”: „Cele ce Dumnezeu le-a curățit, tu să nu le zici *spurcate*…” (NTF: FA 10,15); „Afară din om nu este nimic care intrând în el, să-l poată *spurca*” (B1928: Mc 7,15); apare şi în N1924: Mc 7,15;
tâlcui – „a interpreta”: „voi *tâlcui* împăratului” (BVD: Dan 2,24);
tăgădui – „a minți”: „Iarăşi a *tăgăduit* Petru…” (LLR: In 18, 26);
tălmăci – „a explica, a interpreta”: „dacă îmi veți *tălmăci* visul…” (BVD: Dan 2,6);
tămădui – „a vindeca”: „vestind vestea cea bună şi *tămăduind* pretutindeni” (NTF: Lc 9,6);
avia – „a trăi”: „…ca aceia ce *viază*…” (NTU: 2Cor 5,15); „tot cel ce *viază* şi crede în mine nu va muri în veac” (NTF: In 11,26);
zămisli – „a procrea”: „Ana a *zămislit* şi a născut un fiu…” (LLR: 1Sam 1,20); apare şi în NTF: Rom 9,10.

Supuse, firesc, adaptărilor la limba literară a epocii în care se folosesc, textele biblice româneşti cuprind şi o serie de neologisme, introduse de revizori încă din secolul al XIX-lea. Înnoirea lingvistică în textul biblic de rit apusean este aşadar uşor de observat la acest nivel, împrumuturile fiind tot mai numeroase începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ca urmare a modernizării limbii literare laice. La sfârşitul secolului al XIX-lea apar, în unele texte de slujbă (*Liturghiere*), care se tipăreau frecvent pentru nevoile Bisericii, o serie de neologisme, care nu vor rezista în timp în textele religioase scrise[17], precum: *damă*, *salariu*, *suscepta*, *tentăciune* etc.

În ceea ce priveşte *Biblia*, cele mai multe inovații lexicale le aduc versiunile neoprotestante apărute în străinătate, unele dintre împrumuturile neologice apărând şi în texte biblice ortodoxe şi romano-catolice actuale: *demonizat*, *discipol*, *paralitic*, *persecuta*, *profana* etc[18].

Sunt acceptate (tolerate) treptat, în textele biblice actuale, neologismele, substantive, adjective şi verbe, precum:

arhitect – „eu, ca un *arhitect* înțelept…” (NTF: 1Cor 3,10);
cadavru – „Unde va fi *cadavrul*, acolo se vor aduna vulturii” (SE: Mt 24,28);

[17] Ioan Bălan, *op. cit*., p. 238–239.
[18] Exemplele se regăsesc în versiunile *Bibliei* tipărite de Societatea Biblică pentru Anglia şi Străinătate, în 1872 şi 1874, la Iaşi.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

circumcizie – „…au venit pentru *circumcizia* copilului…” (SE: Lc 1,59); „a primit semnul *circumciziei*” (GBV: Rom 4,11). Acest împrumut neolatin înlocuieşte uneori calcul *tăiere-împrejur*, frecvent în toate textele religioase mai vechi şi în unele dintre cele actuale;

demon – „Isus a certat *demonul* din băiat” (NLBI: Mt 17,18 şi Lc 4,33). Traducerea realizată de D. Cornilescu păstrează substantivul *drac*, cea catolică optând pentru *diavol*. În textele actuale religioase se păstrează, mai ales în rugăciuni, substantivul eufemistic *vrăjmaş* (cf. RDS: 209);

diavol – „necuratul” (SE: Mc 3,22); „Voi aveţi de tată pe *Diavolul*…” (GBV: In 8,44); „…unul dintre voi este *diavol*” (NTU: In 6,70). BP menţine, în general, substantivul mai vechi, *drac*: „…unul din voi este *drac*” (N1924: In 6,70);

discipol – „ucenic”: „…*discipolii* lui rupeau spice…” (SE: Lc 6,1);

glorie – „slavă”: „cu putere şi cu mare *glorie*…” (SE: Mt 24,30);

inscripţie – „era pusă o *inscripţie* cu litere greceşti ... (NTF: Lc 23,38); şi în NTG: Mc 12,16;

ipocrit – pentru *farisei*: „*Ipocriţilor*! Tălmăciţi cerul…” (NLBI: Lc 12,56);

normă – „care sunt *normele* mele de viaţă” (NTF: 1Cor 4,17);

parabolă – „pildă, exemplu moral”, mai ales în textele apusene romano-catolice, în SE: Mc 3,23 şi Mt 24,32. Apare şi în varianta ortodoxă, de exemplu, în NTG: Lc 18,9;

pretoriu – în NTF: Mc 15,16; „au dus pe Isus în *pretoriu*…” (N1924: Mt 27,27);

profet – înlocuieşte substantivul *proroc* în textele biblice romano-catolice şi în unele versiuni protestante: „…de care vorbeşte *profetul* Daniel” (SE: Mt 24,15); „vreun alt *profet* din vechime” (NLBI: Mc 8,28);

prozelit – „adept al unei religii”: „atât iudei cât şi *prozeliţi*” (NTF: FA 2,11);

recensământ – „s-a sculat Iudea Galileanul pe timpul *recensământului* şi momi poporul după sine…” (NTF: FA 5,37);

sandală – „Încinge-te şi leagă-ţi *sandalele*” (NTF: FA 12,8);

Spirit / *spirit* – înlocuieşte subst. *duh*, în textele religioase greco-catolice, numai în anumite contexte. Cele două omonime au semnificaţie diferită. Substantivul propriu, *Spirit*, denumeşte o persoană a Sfintei Treimi, Duhul Sfânt, iar substantivul comun, *spirit*, cu pluralul *spirite*, este folosit pentru a denumi „suflarea, inspiraţia”. Strict în aceste texte unite, *duh*, în opoziţie cu *spirit*, denotează „sufletul” celui necredincios: „…tot *spiritul* carele mărturiseşte pe Isus Hristos (…) de la Dumnezeu este. / şi tot *duhul*, carele nu mărturiseşte (…), de la Dumnezeu nu este; şi acela este a lui Antihrist” (NTU: 1In 4, 2-3); „…cercaţi *spiritele*, de sunt de la Dumnezeu”; „Şi *Spiritul* este carele mărturiseşte, căci *Spiritul* este adevărul” (NTU: 1In 5,6);

stradă – „ieşind afară, au trecut o *stradă*…” (NTF: FA 12,8);

tutore – „este sub *tutori* şi îngrijitori … până la vremea rânduită” (GBVşi NTU: Gal 4,2);

imitator – „fiţi *imitatorii* mei…” (NTF: 1Cor 4,10);

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

steril,-ă – „stearpă”: „Elisabeta era *sterilă*…” (SE: Lc 1,7);

adora – „crede-mă că a venit ceasul când nu îl veți *adora* pe Tatăl” (SE: In 4, 21);
concepe – „a zămisli, a procrea”: „Elisabeta, soția lui, a *conceput*…” (SE: Lc 1, 24);
glorifica – „a slăvi”: „…*glorifică*-l pe Fiul ca Fiul să te *glorifice* pe tine” (SE: In 17,1);
implora – „vă *implor*, fiice ale Ierusalimului…” (GBV: Ct 8,4);
nutri – „a (se) hrăni”: „El a fost *nutrit* timp de trei luni în casa tatălui său” (NTF: FA 7,20);
persecuta – „Cel care ne *persecuta* odinioară…”(GBV: Gal 1,23); şi în GBV: Ps 109,16;
poseda – folosit la diateza pasivă: „Este *posedat* de un duh necurat” (SE: Mc 4,30);
predica – „a propovădui, a evangheliza”: „…*predicând* botezul pocăinței spre iertarea păcatelor” (SE: Mc 1,4);
servi – „a sluji”: „m-a lăsat singură să *servesc*” (SE:Lc 10,40).

Alte neologisme selectate din ediția protestantă GBV sunt: *adoratori* (In 4,23), *apeduct* (Is 7,3), *asediată* (Is 1,8), *deprimat* (Ps 116,10), *devastată* (Is 6,11), *disciplinarea* (Prov 16,22), *distins* (Ct 5,15), *falsitate* (Prov 16,8), *favoare* (Prov 18,22), *garant* (Prov 17,18), *succes* (Qoh 10,10).

3. Direcția principală pe care am identificat-o în textele studiate o reprezintă continuitatea lingvistică, păstrarea în cursul editărilor şi al tipăririlor succesive, a unor caracteristici particulare (arhaisme, regionalisme literare etc.), comune tuturor scrierilor biblice româneşti.

Amprenta specifică mediului religios apusean şi textelor religioase apărute în acest mediu se observă în traducerile romano-catolice recente ale *Noului Testament* (SE) şi în versiunile protestante ale *Bibliei* tipărite în străinătate (NLBI, GBV). Acestea inovează mai ales în compartimentul lexical, mizând, nu întotdeauna justificat, pe neologismul strident. Pe de altă parte, traducerea lui Dumitru Cornilescu (BP), acceptată de bisericile protestante, ne-a părut conservatoare din punct de vedere lexical sau, cel puțin, moderată în inovațiile de acest tip.

În ceea ce priveşte fragmentele biblice romano-catolice care fac parte din cărțile de cult (numite *Lecționare* ale *Liturghierului Roman*), am obsevat că acestea diferă de versiunile biblice tipărite separat. Astfel, pasajele biblice destinate lecturii publice păstrează mult mai bine faptele de limbă arhaice, chiar dacă frecvența lor nu este similară cu cea din textul ortodox. Este firesc ca acest proces să fie atestat în cărțile de cult, considerate a fi mult mai conservatoare[19], destinate unui public deja familiarizat cu acest tip de limbaj.

Analiza de text a pus în evidență punctele de convergență dintre textul biblic apusean şi cel ortodox, reprezentând elementele lingvistice caracteristice variantei

[19] Vezi Mihaela Mariana Morcov, *lucr. cit.*, p. 163–164.

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

religioase a limbii literare. Conservarea acestor modalităţi de exprimare reprezintă dovada continuităţii şi unităţii lingvistice manifestate în textele religioase româneşti actuale, izvorând din originalul comun, pe care scrierile biblice încearcă să îl redea cu maximă fidelitate.

IZVOARE. SIGLE ŞI ABREVIERI*

I. Cărţile *Sfintei Scripturi*

Cărţile *Vechiul Testament*:

Gen - Cartea Genezei (Facerea)
Ex - Cartea Exodului (Ieşirea)
Lev - Cartea Leviticului
Num - Cartea Numerilor (Numeri)
Dt - Cartea Deuteronomului
Ios - Cartea lui Iosue (Iosua Navi)
Jud - Cartea Judecătorilor
Rut - Cartea lui Rut
1 şi 2Sam - Cărţile 1 şi 2 ale lui Samuel (1, 2 Regi / Împăraţi)
1 şi 2Rg - Cărţile 1 şi 2 ale Regilor (3, 4 Regi / Împăraţi)
1 şi 2Cr - Cărţile 1 şi 2 ale Cronicilor (Paralipomena)
Esd - Cartea lui Esdra (1 Esdra)
Neh - Cartea lui Nehemia (Neemia sau 2 Esdra)
Est - Cartea Esterei
Iob - Cartea lui Iob (Iov)
Ps - Cartea Psalmilor
Prov - Cartea Proverbelor (Pildele lui Solomon)
Qoh - Cartea lui Qohelet (Ecclesiastul)
Ct - Cartea Cântarea Cântărilor
Is - Cartea profetului Isaia
Ier - Cartea profetului Ieremia
Lam - Cartea Plângerilor (Plângerile lui Ieremia)
Ez - Cartea profetului Ezechiel (Iezechiel)
Dan - Cartea profetului Daniel
Os - Cartea profetului Osea
Am - Cartea profetului Amos
Mih - Cartea profetului Mihea (Miheia)
Ioel - Cartea profetului Ioel (Ioil)
Abd - Cartea profetului Abdia (Avdie)
Iona - Cartea profetului Iona
Nah - Cartea profetului Nahum (Naum)
Hab - Cartea profetului Habacuc (Avacum)
Sof - Cartea profetului Sofonia (Sofonie / Ţefania)
Ag - Cartea profetului Aggeu (Agheu)
Zah - Cartea profetului Zaharia
Mal - Cartea profetului Malahia (Maleahi)
Tob - Cartea lui Tobia (Tobit)
Idt - Cartea Iuditei
Bar - Cartea profetului Baruh
Înţ - Cartea Înţelepciunii lui Solomon
Sir - Cartea Înţelepciunii lui Isus Ben Sirah (Ecclesiasticul)
1 şi 2Mac - Cărţile 1 şi 2 ale Macabeilor

Cărţile *Noului Testament*:

Mt - Evanghelia după Matei
Mc - Evanghelia după Marcu
Lc - Evanghelia după Luca
In - Evanghelia după Ioan
FA - Faptele Apostolilor
Rom - Scrisoarea Sfântului apostol Pavel către Romani
1 şi 2Cor - Scrisorile 1 şi 2 ale Sfântului apostol Pavel către Corinteni
Gal - Scrisoarea Sfântului apostol Pavel către Galateni
Ef - Scrisoarea Sfântului apostol Pavel către Efeseni
Fil - Scrisoarea Sfântului apostol Pavel către Filipeni
Col - Scrisoarea Sfântului apostol Pavel către Coloseni
1 şi 2Tes - Scrisorile 1 şi 2 ale Sfântului apostol Pavel către Tesaloniceni
1 şi 2Tim - Scrisorile 1 şi 2 ale Sfântului apostol Pavel către Timotei
Tit - Scrisoarea Sfântului apostol Pavel către Tit
Flm - Scrisoarea Sfântului apostol Pavel către Filimon
Evr - Scrisoarea către Evrei
Iac - Scrisoarea catolică a Sfântului apostol Iacob
1 şi 2Pt Scrisorile catolice 1 şi 2 ale Sfântului apostol Petru
1, 2 şi 3In – Scrisorile catolice 1, 2 şi 3 ale Sfântului apostol Ioan
Iuda - Scrisoarea catolică a Sfântului apostol Iuda
Ap - Apocalipsul Sfântului apostol Ioan

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)

II. EDIȚII / VERSIUNI ALE TEXTULUI BIBLIC

B1928 – *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament. Cu trimeteri*, Societatea Biblică pentru Răspândirea Bibliei în Anglia şi Străinătate, 1928.
B2002 – *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament. Cu trimeteri*, Societatea Biblică Interconfesională, 2002.
BP – abreviere generică pentru textele biblice protestante care au la bază versiunea lui Dumitru Cornilescu.
BV – *Biblia Vulgata*, Blaj, 1760–1761, Editura Academiei Române, 2005.
BVD – *Biblia de studiu pentru o viață deplină*, Versiunea D. Cornilescu, Life Publishers International, Bucureşti, 2000.
GBV – *Biblia sau Sfânta Scriptură. Vechiul şi Noul Testament*, Gute Botschaft Verlag (GBV), 1989, 1990, Dillenburg, West Germany.
LLR – *Liturghierului Roman. Lecționarul I. De la începutul Adventului până la Rusalii*, Arhiepiscopia Romano-Catolică de Bucureşti, 1998.
LR – *Liturghierul Roman*, Arhiepiscopia Romano-Catolică de Bucureşti, 1993.
N1924 – *Noul Testament al Domnului nostru Isus Hristos, Societatea Biblică pentru Răspândirea Bibliei în Anglia şi Străinătate*, Bucureşti, 1924.
NLBI – *Noul Testament pe înțelesul tuturor*, Living Bibles International, 1984, retipărită în 1991, f.l.
NTF – *Noul Testament al Domnului nostru Isus Cristos*, Ediția a II-a, revăzută de Părinții Franciscani, Edizioni Messaggero, Padova, 1958, retipărită în 1995.
NTG – *Noul Testament*, Traducerea Părintelui Grigorie (Gala Galaction), ediție de probă, Editura Institutului Biblic al B.O.R., Bucureşti, 1927.
NTU – *Noul Testament al Domnului nostru Isus Hristos scos pe înțelesul tuturor de canonicul Dr. Ioan Bălan …*, Tipografia şi Libăria Românească S.A., Oradea - Mare, 1925.
OMC – *Liturgia orelor. Ora medie şi completoriul*, Arhiepiscopia Romano-Catolică de Bucureşti, 1991.
RDS – *Liturgia orelor. Rugăciuni pentru dimineață şi seară*, Arhiepiscopia Romano-Catolică de Bucureşti, 1993.
SE – *Sfintele Evanghelii*, Editura Pauline, Bucureşti, [1997].

* Citarea pasajelor s-a făcut prin indicarea siglei cărții biblice, urmată de numărul capitolului şi de numărul versetelor (de ex., Mt 2,3.4). În cazul rugăciunilor de cult citate în lucrare am trimis, după siglă, la numărul paginii (de ex., LR: 667). Am optat pentru modelul oferit de *Vulgata* latină, atât în ceea ce priveşte cuprinsul *Bibliei*, cât şi în denumirile date cărților biblice. Am oferit, între paranteze, şi denumirile consacrate în textul protestant şi ortodox, care urmează *Septuaginta*. Între textul protestant şi cel catolic există diferențe de acceptare a canonului biblic. Mai precis, *Biblia* protestantă nu consideră canonice următoarele cărți ale *Vechiului Testament*: *Tobia, Iudit, Macabei, Înțelepciunea lui Solomon, Eclesiasticul, Baruh*.

În ceea ce priveşte numerotarea psalmilor, am optat pentru varianta ebraică, față de care numerotarea *Bibliei* creştine este inferioară cu o unitate, la psalmii 11–147. De exemplu, psalmului 112 citat de noi îi corespunde psalmul 111 din textul ortodox şi protestant.

LES CARACTÉRISTIQUES LINGUISTIQUES DES TEXTES BIBLIQUES ROUMAINS DE RITE OCCIDENTAL

(Résumé)

L'étude des textes bibliques de rite occidental (romano-catholique, greco-catholique et protestante) soutient l'idée conformément à laquelle il existe dans la langue roumaine actuelle une variante religieuse distincte de la variante littéraire laïque qui était beaucoup plus connue. Cette variante littéraire garde toute une série de caractéristiques linguistiques de la langue roumaine ancienne.

L'article ici-présent met en évidence les points de convergence entre le texte biblique occidental et celui orthodoxe, qui représentent autant d'éléments de continuité linguistique par rapport à la langue littéraire ancienne.

Liceul Teoretic „Al. I. Cuza", Bucureşti

BDD-A648 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:14 UTC)